

Čtenáři a čtení v ČR

Jiří Trávníček
Ústav pro českou literaturu AV ČR
11. 10. 2019
KISK, Brno
travnicek@ucl.cas.cz

Osnova prezentace

1. Schéma a zázemí
2. Statistika
3. Několik grafů
4. Čtenářské životopisy
5. Závěry

1.1 Celek

Čtenáři a čtení

kvantitativně

statistické výzkumy

reprezentativní vzorek

synchronní

ověřování předpokladů a hypotéz
(„letecká mapa“)

kvalitativně

historické biografie

výběrový vzorek

delší časový úsek

hlubší porozumění postojům
a jejich motivům
(„práce v terénu“)

případové studie

1.2 Čtení – dva mody a tři patra

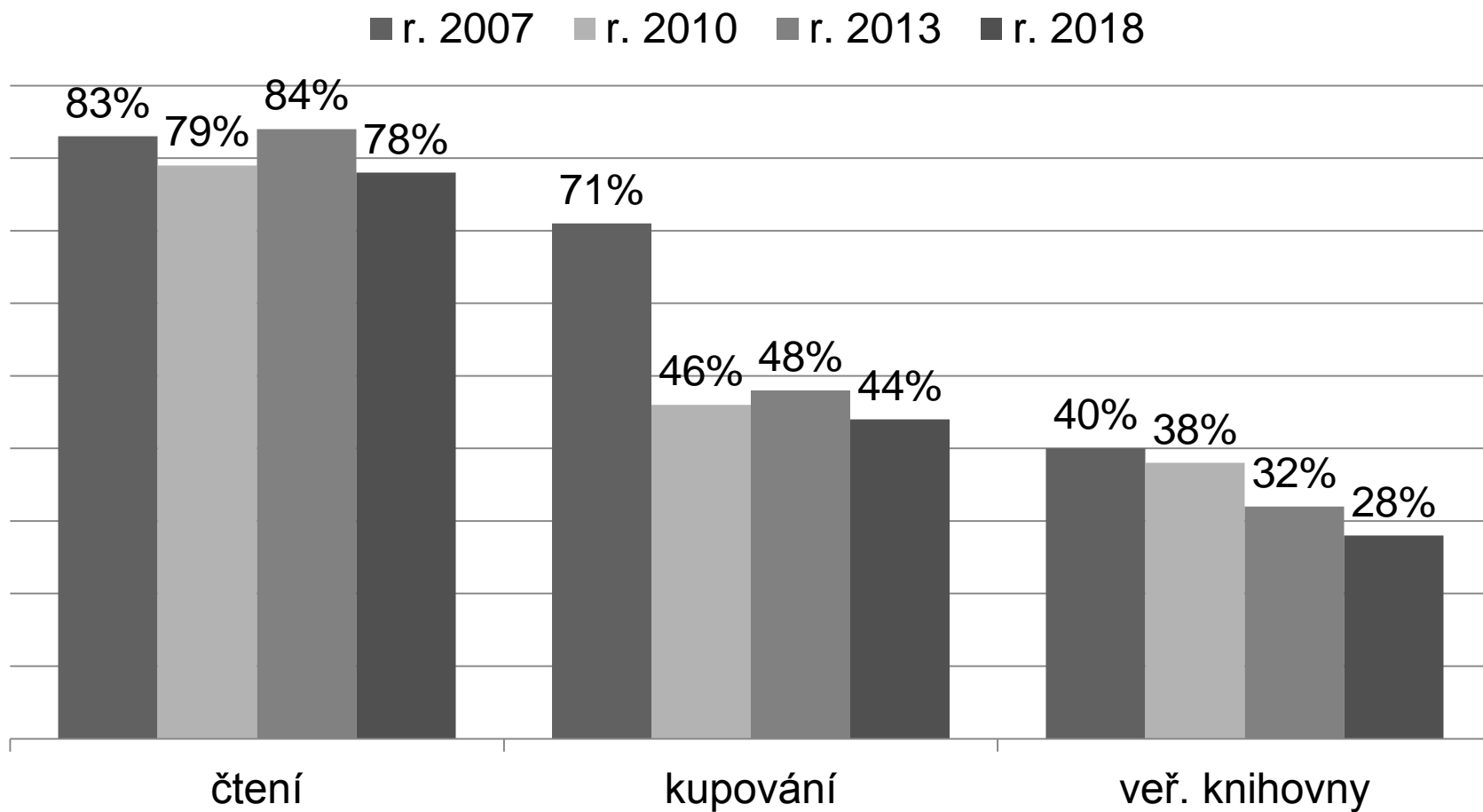
PATRA	MODY	
1. dovednost	I. MUSÍM	II. CHCI
2. kompetence		
3. habitus/víra		

2.1 Kdo je (statistický) čtenář?

Ten, kdo...

- ... přečte aspoň jednu knihu za rok.
- ... přečte aspoň jednu knihu za čtvrt roku / čtyři měsíce.
- ... zrovna (v dané chvíli) čte knihu.
- ... četl knihu v posledním týdnu.
- ... čte knihu aspoň jednou za měsíc.
- ... denně v průměru věnuje čtení knih aspoň 10 minut.
- ... přečte aspoň jednu knihu za rok ve svém volném čase / pro potěšení / pro zábavu.
- ... přečte za rok aspoň jednu beletristickou knihu.

3.1 Základní data

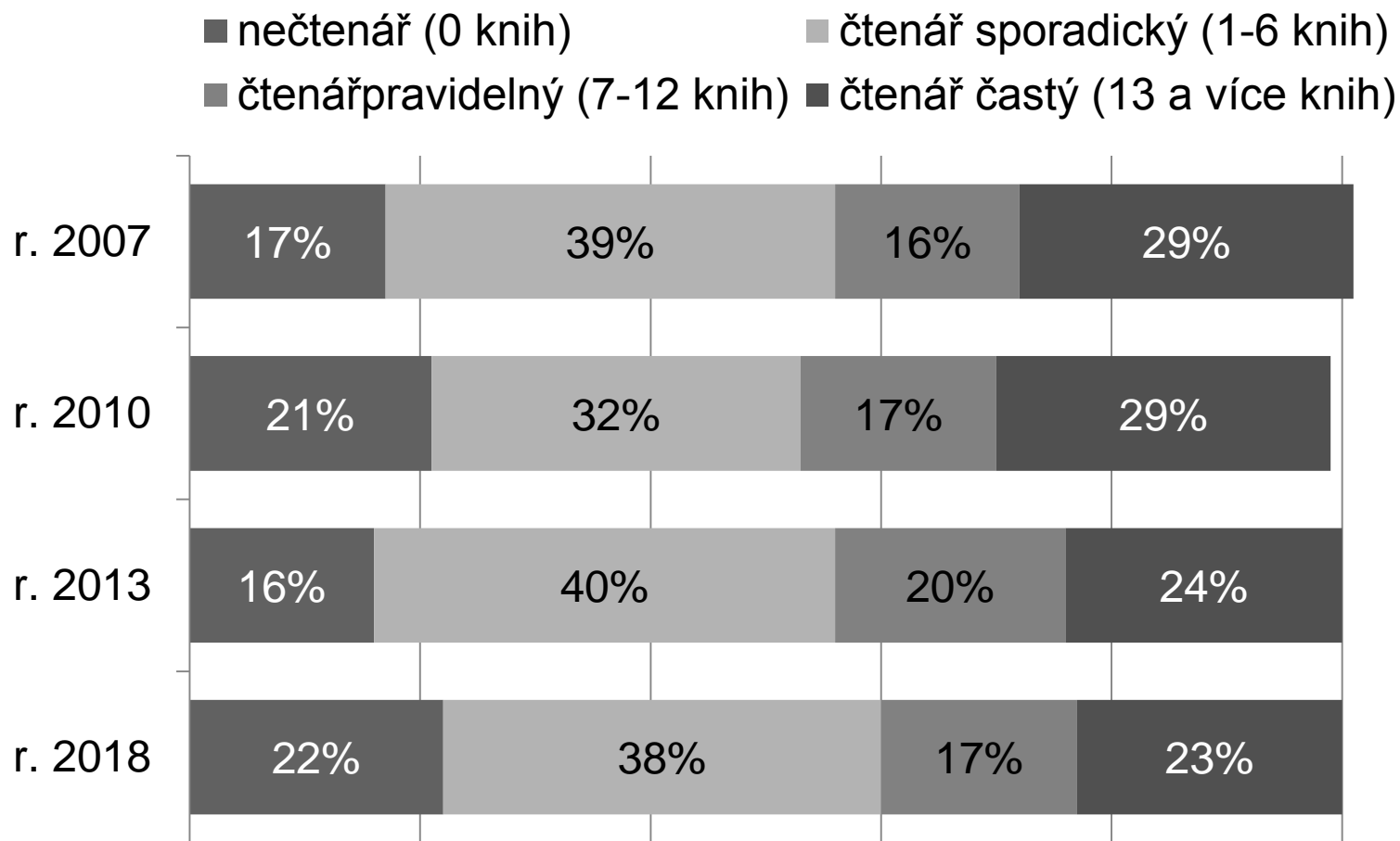
báze: všichni

3.2 Index hladu po knihách

	r. 2007	r. 2010	r. 2013	r. 2018
poměr kupujících ke čtoucím	0,9	0,6	0,6	0,6
poměr navštěvujících (veřejné knihovny) ke čtoucím	0,5	0,5	0,4	0,4
SOUČET	1,4	1,1	1,0	1,0

báze: všichni

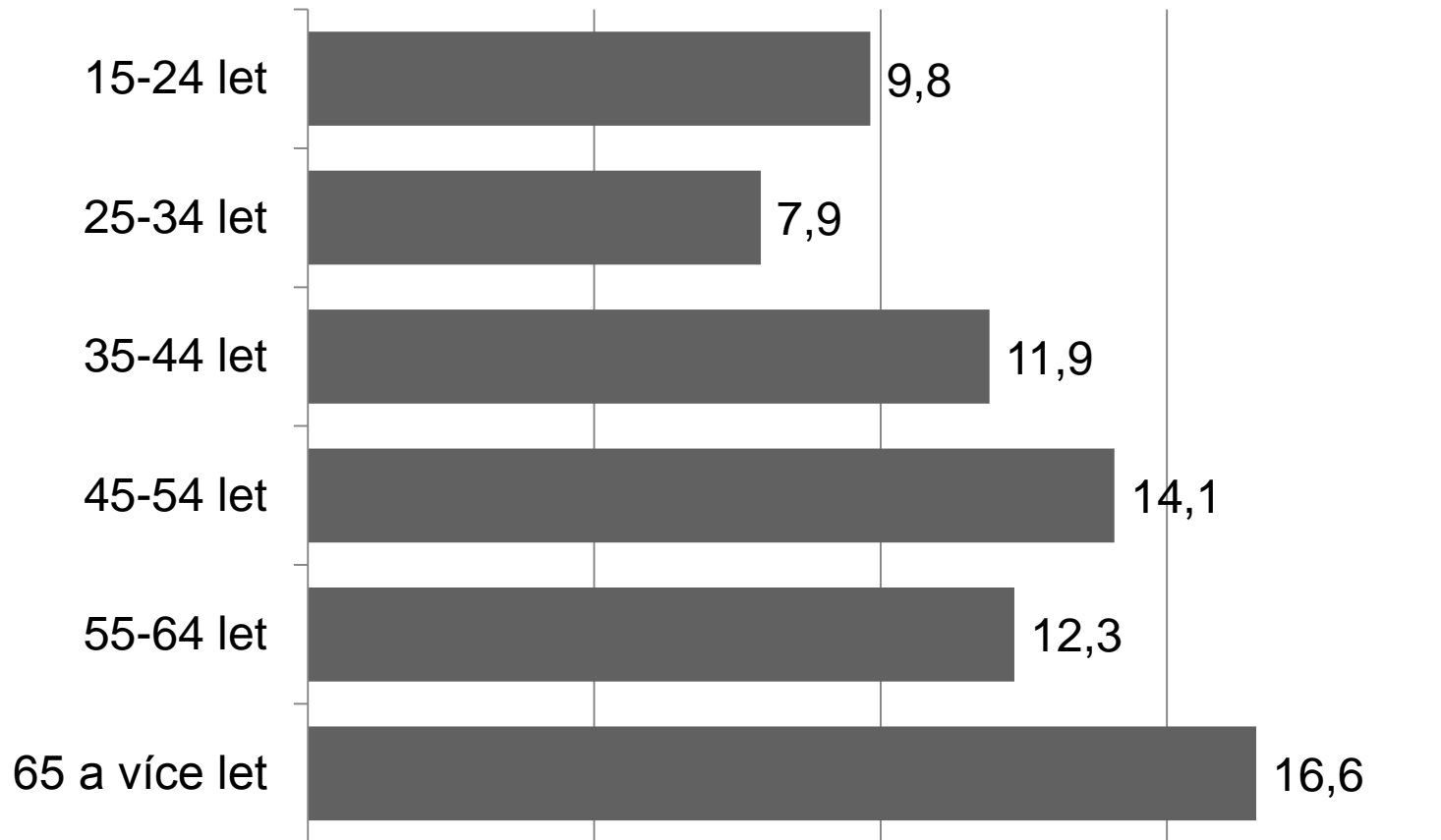
3.3 Čtenáři - rozložení

báze: všichni

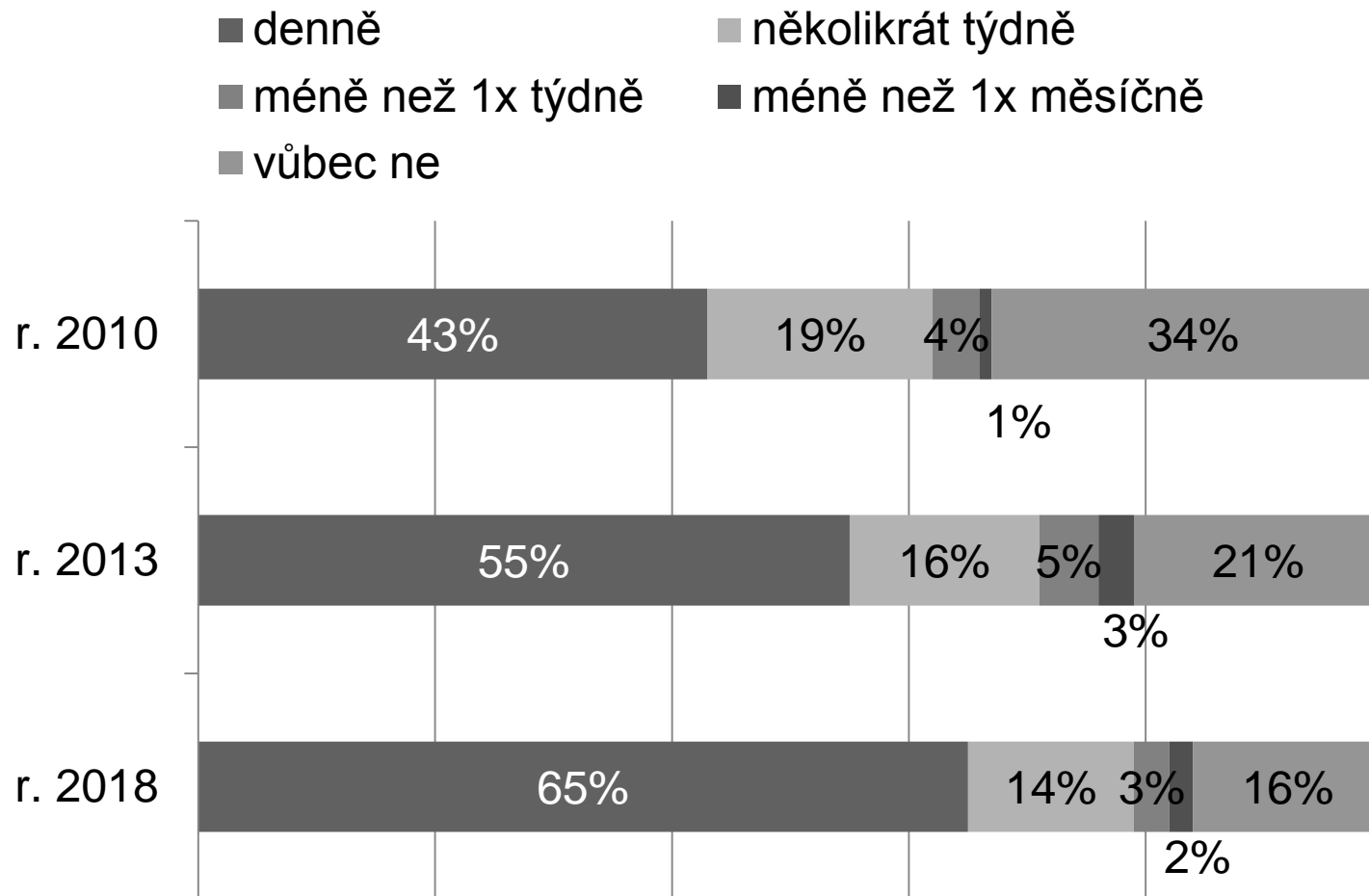

3.4 Čtenáři – podle věku

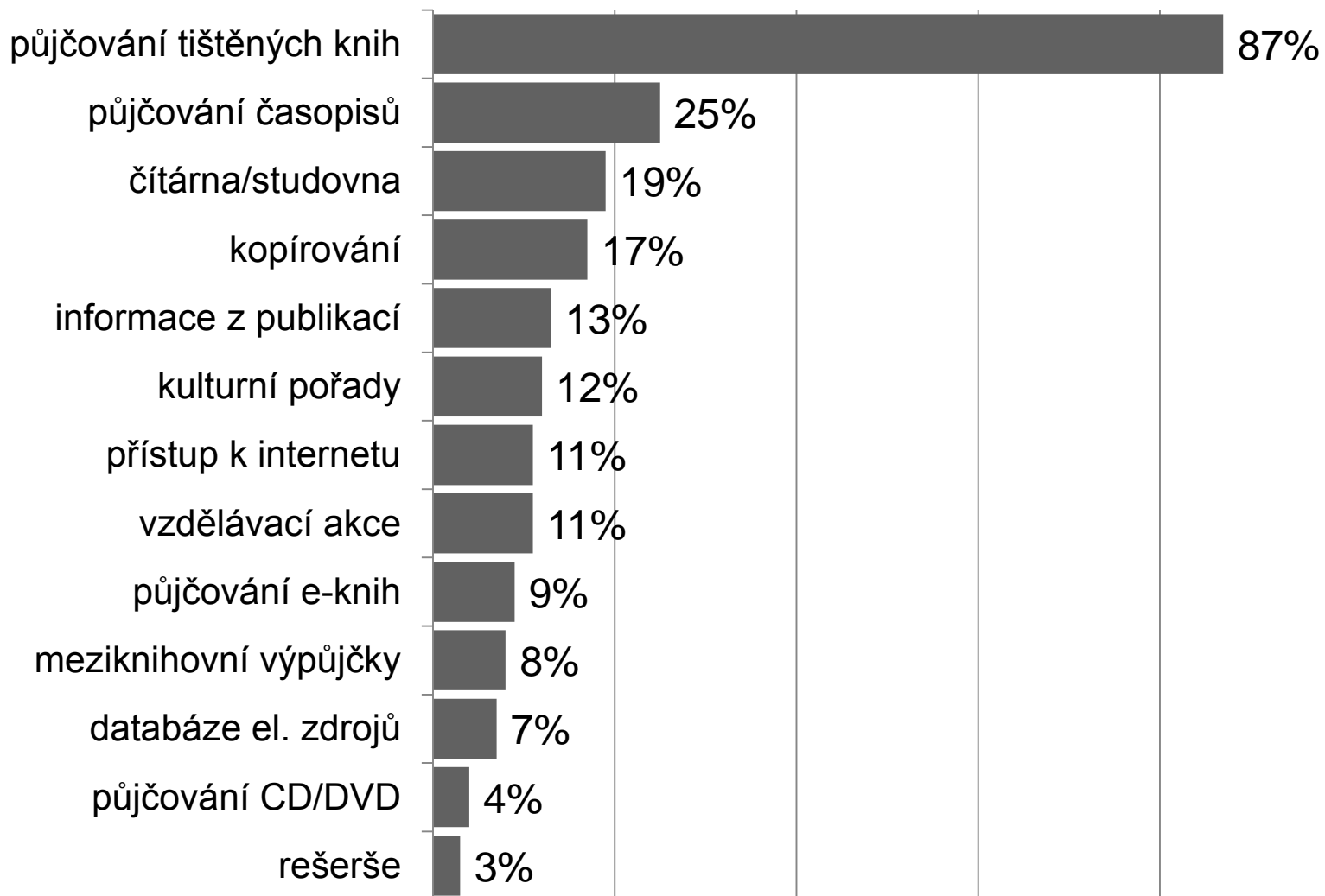
báze: všichni

3.5 Digi-čtení – uživatelé internetu

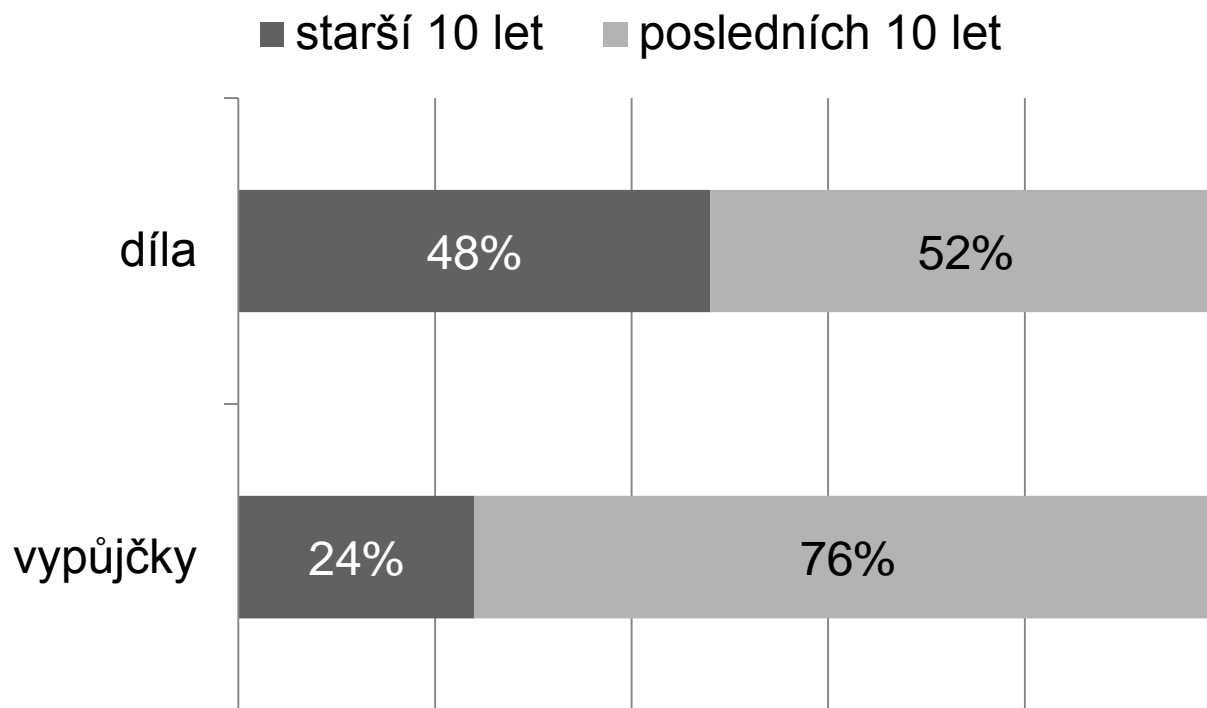
báze: všichni

3.6 Veřejné knihovny – služby

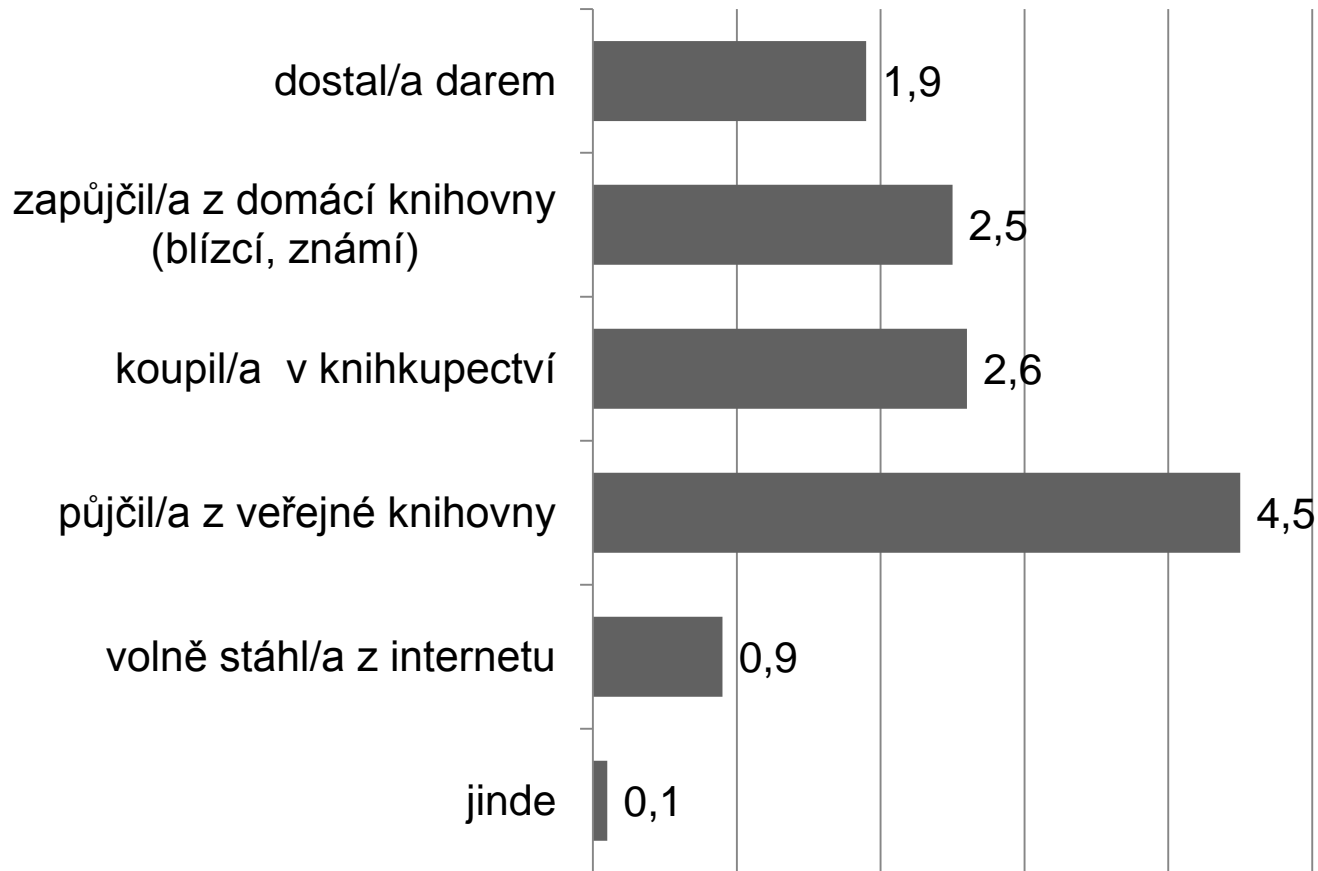
báze: ti, kdo chodí do knihoven

3.7 Veřejné knihovny – co si půjčujeme

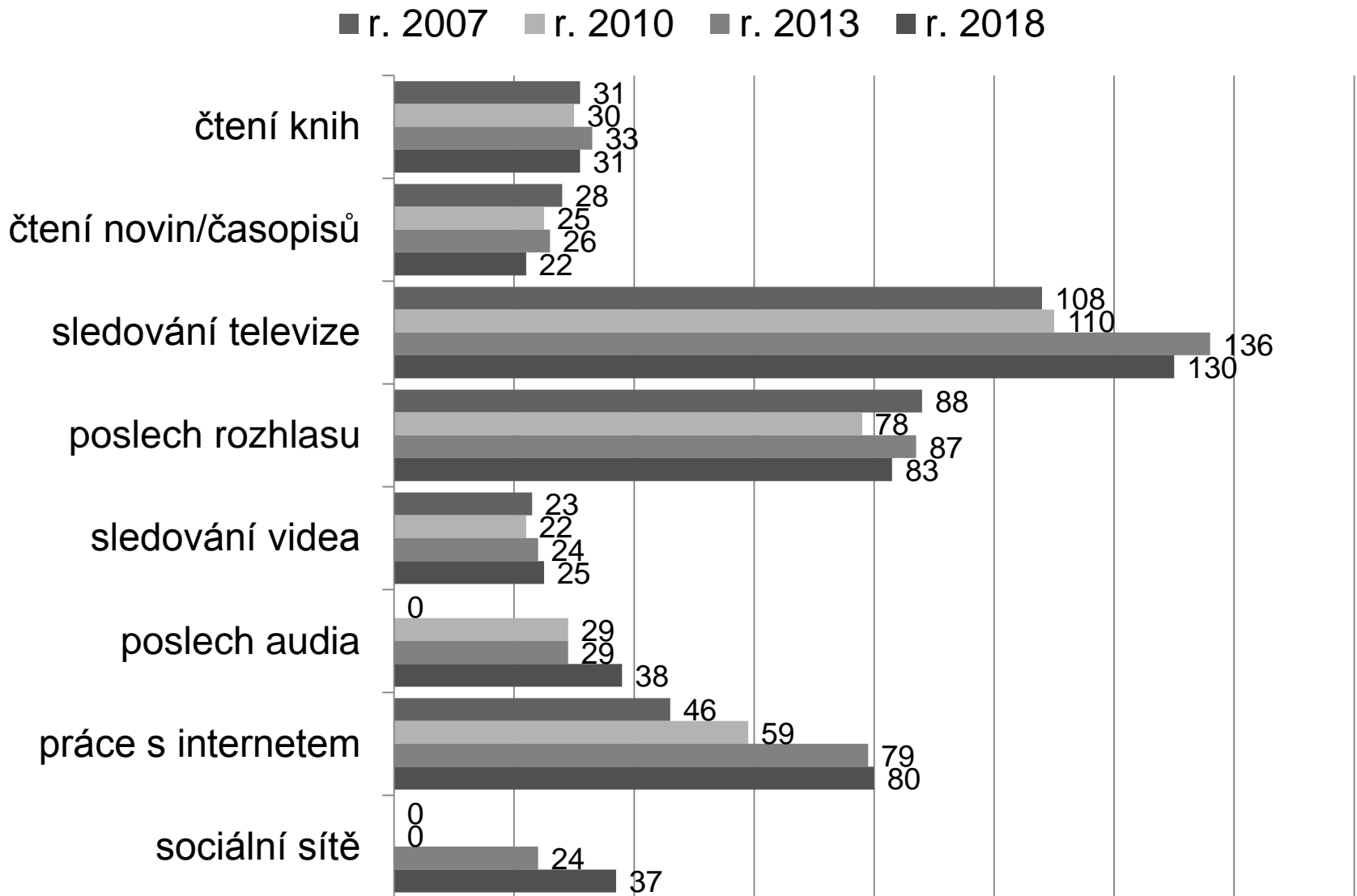
báze: ti, kdo chodí do knihoven

3.8 knižní trh – nabývání

báze: všichni

3.9 čtení a jiná média (min./den)

báze: všichni

3.10 nejoblíbenější autor

pořadí	autor	počet zmínek
1.	Jo Nesbø	28
2.	Michal Viewegh	18
3.–4.	Danielle Steel	17
3–4.	Agatha Christie	17
5.	Joanne K. Rowling	11
6.–8.	Stephen King	10
6.–8.	J. R. R. Tolkien	10
6.–8.	Dick Francis	10
9.–12.	Erich Maria Remarque	9
9.–12.	Lenka Lanczová	9
9.–12.	Jaroslav Foglar	9
9.–12.	Patrik Hartl	9

3.11 nejoblíbenější kniha

pořadí	titul	počet zmínek
1.	Harry Potter (J. K. Rowling)	16
2.	Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války (J. Hašek)	10
3.	Vejce a já (B. MacDonald)	9
4.	Vinnetou (K. May)	9
5.	Padesát odstínů šedi (E. L. James)	9
6.	Pán prstenů (J. R. R. Tolkien)	8
7.	Zaklínač (A. Sapkowski)	6
8.	Egyptan Sinuhet (M. Waltari)	6
9.	Sněhulák (J. Nesbø)	5
10.	Saturnin (Z. Jirotko)	5

báze: ti, kdo uvedli

3.12 typy

shluková analýza

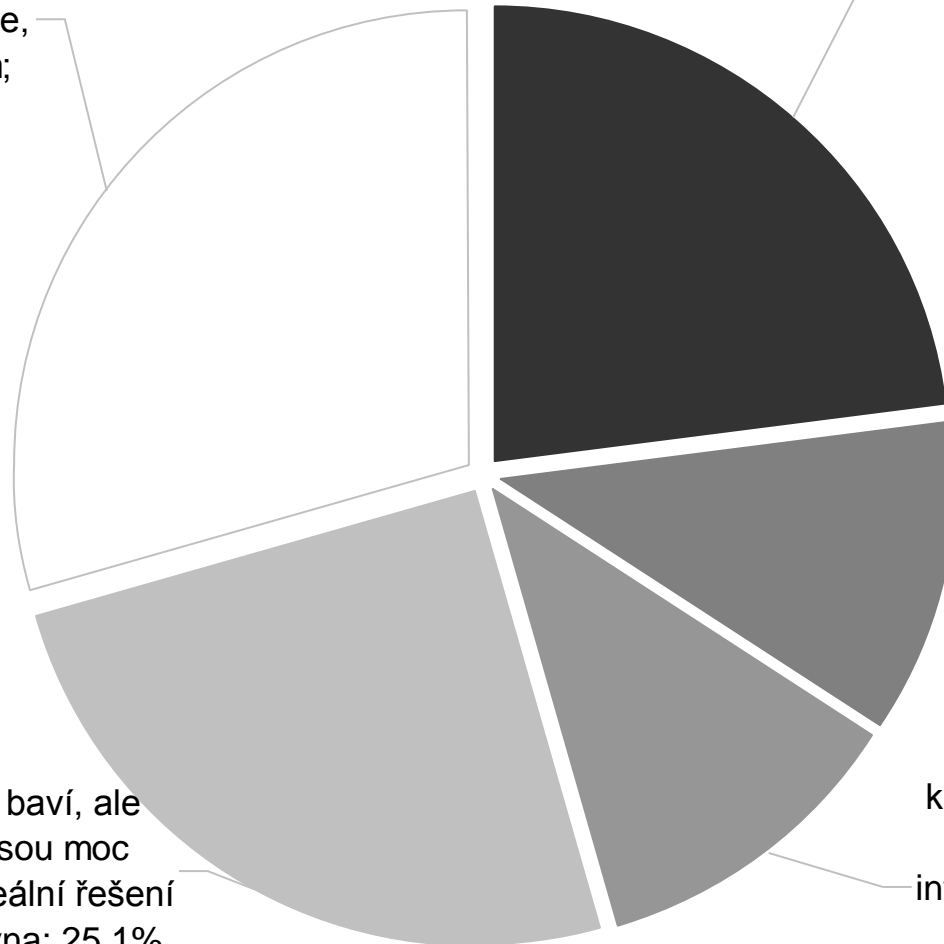
když dostanu dobrý tip nebo mě nějaká nová kniha zaujme, ráda si ji koupím; 29,3%

nečtu, nekupuju nezajímá mě to; 23,1%

kniha je dobrý relax i dárek, ale vybírám spíš podle ceny; 11,0%

kniha, to je pro mě především informace, je jedno, odkud ji získám; 11,3%

číst mě baví, ale knihy jsou moc drahé, ideální řešení je knihovna; 25,1%

4.1 čtenářské životopisy – zákl. údaje

- nahrávány v l. 2009-2015; 138 přepsaných životopisů (finální korpus)
- anonymové (ze 76 míst z celé ČR)
- jednotný způsob nahrávání
- přepis z dialogu do vyprávění v 1. osobě
- schéma tázání (životopisná osa)

4.2 čtenářské životopisy – místa

4.3 čtenářské životopisy - interpretace

- generace
- fenomény
- případy (životopisy)

4.4 Generace souč. českých čtenářů

- rozhlasová (65+)
- televizní (45-64 l.)
- počítačová (25-44 l.)
- internetová (15-24 l.)

4.5 Tři vzorce

- Vlastenecko-měšťanský
- Alternativní
- Transmediální

4.6 fenomény (výběr)

- *Babička*, *Betty*, *Bible*, *Broučci*, čtvrtky, *Čtyřlístek*, domácí knihovna, *Egypt'an Sinuhet*, foglarovky, Javořická, Jirásek, muži versus ženy, návraty, potteromanie, nedočteno, odpadlictví, povinná četba, přesycenost, region, *Švejk*, tipaři, tištěná versus elektronická, učitelé, veřejná knihovna

4.7 Čtyři iniciace

- První: do 6 let; je nám předčítáno
- Druhá: učíme se číst
- Třetí: přestup do dospělé četby
- Čtvrtá: předčítáme svým dětem

4.8 něco z terénu

- biografičnost
- přednosti, výhody
- úskalí, bariéry

5. Závěry

- poměrně vysoký počet těch, kdo čtou aspoň jednu knihu za rok
- slábnoucí intenzita čtení
- malá urbanizační bariéra
- velká genderová bariéra
- postupující digitální procesy
- početné domácí knihovny
- značné generační rozdíly ve skladbě a přístupu ke čtení
- klíčová role vzdělání a rodiny
- motivace jako základní faktor

děkuji za Vaši pozornost...

